

BAB III

MÉTODE PANALUNGTIKAN

Métode panalungtikan mangrupa salasahiji cara ilmiah pikeun nyangking data anu miboga tujuan jeung mangpaat nu tangtu. Métode nu digunakeun dina ieu panalungtikan nyaéta métode déskriptif kualitatif. Métode déskriptif nyaéta panalungtikan anu miboga tujuan pikeun ngayakeun pamariksaan jeung pangukuran kana hiji kajadian nu tangtu (Fathoni, 2006, kc. 97). Sumber data dina panalungtikan ieu utamana make métode déskriptif kualitatif nyaéta kekecapan, jeung kalakuan atawa paripolah, saterusna nu kaasup kana data tambahan nyaéta dokuméntasi jeung sajabanna.

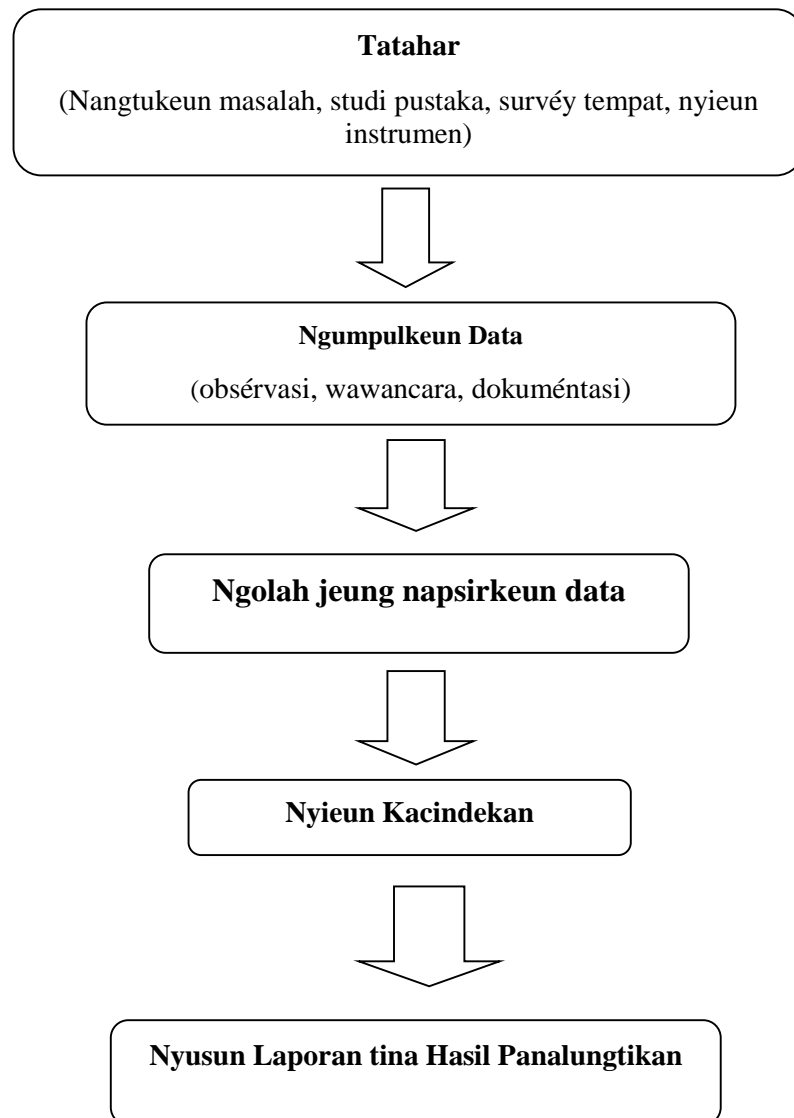
Métode panalungtikan déskriptif dipaké pikeun nalungtik status kelompok masarakat anu miboga tujuan pikeun ngadéskripsikeun atawa méré gambaran ngeunaan fakta-fakta anu aya patalina jeung pasualan anu ditalungtik. Panalungtikan déskriptif nyaéta panalungtikan anu ngadéskriptifkeun hiji hal atawa kajadian anu keur lumangsung. Panalungtikan déskriptif museur kana masalah *aktual* sakumaha ayana nalika panalungtikan lumangsung.

Métode déskriptif dina ieu panalungtikan digunakeun pikeun ngadéskripkeun gambaran umum tempat panalungtikan, sajarah kesenian Sintren, prak-prakan kesenian sintren, ajén éstétika jeung sémiotik dina kesenian Sintren, sarta larapna kesenian sintren pikeun bahan pangajaran maca artikel budaya di kelas XII SMA.

3.1 Désain Panalungtikan

Desain panalungtikan mangrupa rancangan anu digunakeun pikeun ngagambarkeun léngkah-léngkah anu dilaksanakeun dina panalungtikan, ngawengku prosés ngumpulkeun data (talaah pustaka, observasi, wawancara), ngolah data, jeung nyieun kacindekan tina hasil panalungtikan pikeun nyusun laporan panalungtikan dina wangun skripsi. Desain panalungtikan ieu digambarkeun dina wangun bagan.

Bagan 3.1 Desain Panalungtikan

3.2 Lokasi jeung Sumber Data Panalungtikan

3.2.1 Lokasi Panalungtikan

Lokasi ieu panalungtikan nyaéta di Desa Dukuhbadag Dusun II Blok Depok Kecamatan Cibingbin Kabupaten Kuningan. Dukuhbadag mangrupa salasahiji désa tina 10 désa anu aya di wilayah kecamatan Cibingbin Kabupaten Kuningan, aya dina titik koordinat 7.0241° Lintang Utara, 108.7571° Lintang Utara. Kecamatan Cibingbin

Reykha Rostiana Dewi, 2019

KESENIAN SINTREN DI DESA DUKUHBADAG KECAMATAN CIBINGBIN KABUPATEN KUNINGAN PIKEUN BAHAN PANGAJARAN MACA ARTIKEL BUDAYA SISWA KELAS XII SMA (ULIKAN ÉSTÉTIKA JEUNG SÉMIOTIKA)

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

3.2.1.1 Kondisi Sosial Budaya Masyarakat Desa Dukuhbadag

1) Penduduk (demografi)

Jumlah penduduk di Desa Dukuhbadag Kecamatan Cibingbin Kabupaten Kuningan dumasar data profil désa dina taun 2019 nyaéta sajumlah 2849 jiwa, kalayan leuwih jentréna bisa katitén dina tabél.

Tabél 3.1 Jumlah Penduduk Desa Dukuhbadag 2019

No	Dusun / RW	L	P	Jml
1.	Dusun I	524	546	1070
2.	Dusun II	568	602	1170
3.	Dusun III	317	292	609
4.	Jumlah	1409	1440	2849

(sumber: data statistik kec. Cibingbin 2019).

Dina tabél jumlah penduduk dicindekkeun yén jumlah sakabeh masarakat nu aya di desa Dukuhbadag téh ka itung aya 2849 jiwa. Sumber data nu dicokot dina panalungtikan ieu nyaéta data akurat ti profil asli desa Dukuhbadag kecamatan Cibingbin.

2) Pendidikan

Katitén dina hasil data statistik yén jumlah pendidikan di desa Cibingbin nyaéta

Tabél 3.2 Pendidikan

No	Uraian	Jumlah
1.	Belum Sekolah	223
2.	Belum Tamat SD	179
3.	Tamat SD	1597
4.	Tamat SLTP	458
5.	Tamat SLTA	269
6.	D1/D3	68
7.	S1	54

(sumber: data statistik kec. Cibingbin 2019).

Pendidikan di desa Dukuhbadag dominan kana lulus tamatan SD. Ku kituna, jumlah pendidikan tamatan SD leuwih loba tibatan nu lianna.

3) Agama

Tabél 3.3 Kaayaan Sosial dina widang atikan di Desa Dukuhbadag 2019.

No.	Uraian	Jumlah	Presentase
1.	Islam	2849	100%
2.	Kristen Katolik	-	0,00%
3.	Kristen Protestan	-	0,00%
4.	Hindu	-	0,00%
5.	Budha	-	0,00%
6.	Kapercayaan sején	-	0,00%
7.	Jumlah	2849	100%

Reykha Rostiana Dewi, 2019

KESENIAN SINTREN DI DESA DUKUHBADAG KECAMATAN CIBINGBIN KABUPATEN KUNINGAN PIKEUN BAHAN PANGAJARAN MACA ARTIKEL BUDAYA SISWA KELAS XII SMA (ULIKAN ÉSTÉTIKA JEUNG SÉMIOTIKA)

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

(sumber: data statistik kec. Cibingbin 2019).

Dumasar kana data démografi Desa Dukuhbadag anu geus dipedar saacanna, katitén yén agama anu dianut ku masarakat nyaéta agama Islam kalayan miboga persentase 100%. Sistem kapercayaan anu aya di sakabéh masarakat Desa Dukuhbadag nyaéta ajaran agama Islam Ku kituna, jumlah persentase agama islam 100% sok sanajan kitu teu saeutik para sesepuh anu masih kénéh aya nu ngalaksanakeun budaya turun tumurun saperti nyeungeut menyan dina waktu-waktu nu tangtu, nyadiakeun sasajen dina acara-acara anu sipatna ritual nu dilaksanakeun pikeun ngadu'a keur para karuhun. Kabiasaan ieu téh geus dipatalikeun jeung ajaran agama islam anu katempo dina lafadz-lafadz anu sok dibaca, ku kituna kagiatanna lain keur nyemnah jin, setan, atawa para karuhun ngalainkeun ngan dituju ka Gusti nu Maha Suci nyaéta Allah SWT.

4) Pakasaban

Tabél 3.4 Kaayaan Sosial dina Widang Pakasaban di Desa Dukuhbadag 2019.

No.	Pakasaban	Jumlah
1.	PNS	48
2.	TNI/POLRI	2
3.	Pensiunan	45
4.	Karyawan Swasta	49
5.	Buruh Harian Lepas	192
6.	Buruh Tani	901
7.	Patani	121

(sumber: data statistik kec. Cibingbin 2019).

Pakasaban masarakat di desa Dukuhbadag didominasi ku buruh tani. Di mana réa masarakat anu lulusan SD, nepi ka saeutikna jumlah PNS di desa Dukuhbadag

Reykha Rostiana Dewi, 2019

KESENIAN SINTREN DI DESA DUKUHBADAG KECAMATAN CIBINGBIN KABUPATEN KUNINGAN PIKEUN BAHAN PANGAJARAN MACA ARTIKEL BUDAYA SISWA KELAS XII SMA (ULIKAN ÉSTÉTIKA JEUNG SÉMIOTIKA)

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

kecamatan Cibingbin. Ku kituna, masarakat di sabudereun éta tempat lolobana boga pakasaban kana buruh tani di sawah.

5) Basa

Basa anu dipaké sapopoé pikeun komunikasi masarakat Desa Dukuhbadag nyaéta basa Sunda. Ku kituna, masarakat Desa Dukuhbadag katelah ku kasundaanna sabab salian ti basa pikeun komunikasi, kesenianna ogé masih tumbuh mekar salasahijina sintren.

3.2 Sumber Data Panalungtikan

Sumber data panalungtikan mangrupa subjek data nu baris ditalungtik. Arikunto (2010, kc. 172) nétélakeun yén sumber data ngawengku tilu rupa, nyaéta informan (person), tempat (*place*) jeung dokumén (paper).

1) Informan (*person*)

Informan nyaéta sumber data anu bisa méré data mangrupa jawaban lisan ngaliwatan wawancara atawa jawaban tinulis ngaliwatan angkét.

Tabél data informan.

Wasta	
Jenis kelamin	
Umur	
Alamat	
Pakasaban	
Atikan	

Reykha Rostiana Dewi, 2019

KESENIAN SINTREN DI DESA DUKUHBADAG KECAMATAN CIBINGBIN KABUPATEN KUNINGAN PIKEUN BAHAN PANGAJARAN MACA ARTIKEL BUDAYA SISWA KELAS XII SMA (ULIKAN ÉSTÉTIKA JEUNG SÉMOTIKA)

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

2) Tempat (*place*)

tempat nyaéta sumber data anu mangrupa tampilan dina kaayaan cicing atawa gerak. Kaayaan cicing atawa gerak mangrupa objek pikeun métode observasi.

3) Dokumén (*paper*)

Dokumén nyaéta sumber data nu mangrupa tanda-tanda, angka, gambar, atawa simbol-simbol sejen. Dokumén mangrupa objék nu dipaké pikeun métode dokumentasi.

Dumasar kana pedaran saacanna, sumber data anu dipaké dina ieu panalungtikan nyaéta seniman, masarakat, jeung dokumen-dokumen pintonan kesenian Sintren.

3.3 Téhnik Ngumpulkeun jeung Ngolah Data

3.3.1 Téhnik Ngumpulkeun Data

Téknik anu digunakeun dina ieu panalungtikan nyaéta téhnik telaah pustaka, observasi, wawancara, jeung dokumentasi.

1) Telaah Pustaka

Tehnik telaah pustaka nyaéta tehnik ngumpulkeun data tulisan pikeun nangtukeun dokumentasi tinulis anu aya patalina jeung kesenian Sintren. Dina ieu panalungtikan dokumentasi tinulis anu dipaké diantarana; buku utama, karya ilmiah, buku ngeunaan unsur éstétik jeung sémiotik sarta buku ngeunaan kabudayaan. Salian ti data pustaka, ngagunakeun ogé studi pustaka anu dilaksanakeun diperpustakaan Pusat UPI jeung Perpustakaan Departemen Pendidikan Bahasa Sunda.

2) Observasi

Observasi nyaéta ngalibetkeun panalungtik kana kagiatan sapopoé. Bari ngalaksanakeun panalungtikan, panalungtik ilubiung jeung anu dilaksanakeun ku sumber data panalungtikan.

Reykha Rostiana Dewi, 2019

KESENIAN SINTREN DI DESA DUKUHBADAG KECAMATAN CIBINGBIN KABUPATEN KUNINGAN PIKEUN BAHAN PANGAJARAN MACA ARTIKEL BUDAYA SISWA KELAS XII SMA (ULIKAN ÉSTÉTIKA JEUNG SÉMIOTIKA)

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

3) Wawancara

Ieu panalungtikan ngagunakeun téhnik wawancara pikeun nyangking sumber data anu lengkep ti sababaraha narasumber. Nurutkeun Sugiyono (2012, kc. 72), wawancara digunakeun minangka téhnik ngumpulkeun data waktu panalungtik hayang ngalaksanakeun *studipendahuluan* pikeun manggihan pasualan anu kudu ditalungtik, sarta waktu panalungtik hayang mikanyaho hal-hal ti *responden* sacara teleb.

4) Dokuméntasi

Dokuméntasi mangrupa salasahiji métode pikeun ngumpulkeun data kualitatif kalawan nilik atawa nganalisis dokumen-dokumen ngeunaan subjék. Ieu panalungtik tangtuna kudu miboga dokuméntasi. Fakta jeung data nu aya dina dokumentasi ngawengku catetan patalékan wawancara, rékaman sora, video, foto, jrrd.

3.3.2 Téhnik Ngolah Data

Data-data anu geus kakumpul ngaliwatan sababaraha téhnik di luhur, satuluyna diolah jeung dianalisis ngagunakeun téhnik ngolah data anu langkah-langkahna:

- 1) Niténan data anu geus kakumpul.
- 2) Nganalisis data dumasar (sajarah, prak-prakan, jeung ajén-inajén).
- 3) Ngadeskripsikeun daya luyu jeung udagan panalungtikan.
- 4) Nyusun bahan pangajaran maca artikel budaya di SMA kelas XII
- 5) Nyieun kacindekan tina hasil analisis jeung déskripsi ngeunaan kesenian sintren.

3.4 Instrumen Panalungtikan

3.4.1 Instrumen Panalungtikan dina Ngumpulkeun Data

Nurutkeun Arikunto (2013, kc. 203), instrumen panalungtikan mangrupa alat atawa fasilitas anu dipaké ku panalungtik pikeun ngumpulkeun data sangkan leuwih gampang dipigawé tur meunang hasil anu leuwih hadé. Instrumen anu digunakeun dina ieu panalungtikan nyaéta:

Reykha Rostiana Dewi, 2019

KESENIAN SINTREN DI DESA DUKUHBADAG KECAMATAN CIBINGBIN KABUPATEN KUNINGAN PIKEUN BAHAN PANGAJARAN MACA ARTIKEL BUDAYA SISWA KELAS XII SMA (ULIKAN ÉSTÉTIKA JEUNG SÉMIOTIKA)

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

1) Instrumen Observasi

Dipaké pikeun niténan data lapangan, dina panalungtikan instrumen dipaké sangkan ngumpulkeun data di lapangan leuwih gampang.

2) Pedoman Wawancara

Digunakeun pikeun nyangking informasi lisan. Pedoman wawancara mangrupa pituduh atawa acuan anu dipaké waktu ngalaksanakeun wawancara, anu eusina patalékan-patalékan pikeun ditanyakeun ka narasumber anu geus ditangtukeun.

3) Alat Rekam

Alat rekam anu digunakeun dina ieu panalungtikan nyaéta *handphone*, saluyu jeung fungsina hp anu mangrupa alat komunikasi bisa digunakeun pikeun alat ngarekam nalika wawancara sakaligus ngadokuméntasikeun data-data anu aya di lapangan saperti video, atawa foto-foto.

1) Instrumen Obsérvasi

Tabél 3.5 Instrumen Ceklis Observasi

No.	Indikator	Perkara anu diobservasi	Kaobservasi	Henteu
1.	Prak-prakan	1) Prak-prakan kesenian Sintren 2) Lila lumangsungna kesenian Sintren 3) Tempat pintonan kesenian Sintren	√	
2.	Palaku	4) Palaku dina kesenian Sintren	√	
3.	Pakakas	5) Pakéan anu digunakeun dina pintonan kesenian Sintren	√	

Reykha Rostiana Dewi, 2019

KESENIAN SINTREN DI DESA DUKUHBADAG KECAMATAN CIBINGBIN KABUPATEN KUNINGAN PIKEUN BAHAN PANGAJARAN MACA ARTIKEL BUDAYA SISWA KELAS XII SMA (ULIKAN ÉSTÉTIKA JEUNG SÉMIOTIKA)

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

		6) Waditra/pakakas anu digunakeun dina kesenian Sintren		
--	--	---	--	--

- 2) Pedoman wawancara digunakeun pikeun nyangking informasi lisan. Pedoman wawancara mangrupa pituduh atawa acuan anu dipaké waktu ngalaksanakeun wawancara, anu eusina patalékan-patalékan pikeun ditanyakeun ka narasumber nu tangtu. Formatna saperti ieu dihandap

Tabél 3.7 Format pedoman wawancara

No.	Indikator	Patalékan
(1)	(2)	(3)
1.	Sajarah	1) Kumaha kasang tukang sajarah jeung kamekaran kesenian Sintren? 2) Ti iraha ayana ieu kesenian Sintren? 3) Naha ieu kesenian dingaranan Sintren 4) Saha anu nyebarkeun ieu kesenian Sintren? 5) Ti mimiti ngadegna kesenian sintren, naha aya parobahan tina wangun sintren, nu nataharkeun bahan sintren jeung prak-prakan kesenian sintren? 6) Kumaha proses pewarisan ieu kesenian sintren téh? 7) Saha waé anu bisa maké kostum sintren? 8) Saha nu nyayagikeun kostum sintren?
2.	Tujuan & Mangpaat	9) Naon tujuan tina diayakeun kesenian Sintren? 10) Naon mangpaat diayakeun kesenian Sintren? 11) Kumaha carana sangkan ieu kesenian teu leungit? 12) Kumaha harepan keur ieu kesenian ka hareupna ? 13) ajén naon anu hayang ditepikeun dina kesenian sintren?

Reykha Rostiana Dewi, 2019

KESENIAN SINTREN DI DESA DUKUHBADAG KECAMATAN CIBINGBIN KABUPATEN KUNINGAN PIKEUN BAHAN PANGAJARAN MACA ARTIKEL BUDAYA SISWA KELAS XII SMA (ULIKAN ÉSTÉTIKA JEUNG SÉMIOTIKA)

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

3.	Anggota & Struktur Organisasi	14) Aya sabaraha jumlah anggota nu maén dina kesenian Sintren? 15) Yuswa rata-rata anggota pamaén Sintren?
4.	Rutinitas	16) Iraha kesenian sintren digelarkeun? 17) Wanda gerakan naon waé anu dipake dina kesenian sintren? 18) Waditra naon waé anu dipake mirig kesenian sintren? 19) Naon du'a atawa mantra anu dipaké dina kesenian Sintren?
5.	Tatahar	20) Naon waé anu kudu ditataharkeun méméh midangkeun kesenian Sintren? 21) Sok aya sasajén anu kudu disiapkeun saméméh pagelaran Sintren lumangsung? Mun aya naon waé?
6.	Prak-prakan	22) Dina acara naon waé kesenian Sintren bisa dipintonkeun? 23) Dimana tempat magelarkeun kesenian sintren? 24) Iraha kesenian sintren digelarkeun? 25) Sabaraha lila pintonan kesenian sintren dina unggal pagelaranna? 26) Naon waé kalengkepan raksukan nalikan pagelaran Sintren dipintonkeun? 27) Naha kudu aya sinden atanapi henteu? 28) Lagu naon anu dipake mirig kesenian sintren? 29) Kumaha prak-prakan kesenian Sintren? 30) Naha aya ritual husus saacan prak-prakan kesenian Sintren dipidangkeun?

- 3) *Handphone*, mangrupa salashiji alat anu digunakeun nalika panalungtikan. Saluyu jeung fungsi hp anu mangrupa alat komunikasi, hp di dieu digunakeun pikeun alat komunikasi jeung narasumber. Lian ti éta, bisa dijadikeun pikeun ngarekam nalika wawancara sakaligus ngadokumentasikeun data-data anu aya di lapangan saperti video atawa foto-foto.

Reykha Rostiana Dewi, 2019

KESENIAN SINTREN DI DESA DUKUHBADAG KECAMATAN CIBINGBIN KABUPATEN KUNINGAN PIKEUN BAHAN PANGAJARAN MACA ARTIKEL BUDAYA SISWA KELAS XII SMA (ULIKAN ÉSTÉTIKA JEUNG SÉMIOTIKA)

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

3.5 Analisis Data

Numutkeun Sugiyono (2012, kc. 335) analisis data nyaéta proses néangan jeung nyusun data sacara sistematis nu dicangking tina hasil obsérvasi, wawancara jeung dokuméntasi, cara ngaorganisasikeun data kana wangun katégori, ngajabarkeun dina wangun unit-unit, ngalakukeun *sintesa*, nyusun kana wangun pola, ngabagi-bagi mana nu penting baris ditalungtik. Tuluy nyieun kacindekan sangkan leuwih gampang dipikaharti.